

הרב המקובל מולא אור שרגא

אמנם לא ידוע הרבה על חייו ופעליו של הרב המקובל מולא אור שרגא, אולם הוא נחשב לצדיק וקדוש, ונאמר עליו שנהג לעשות נסים ונפלאות שהפליאו אף את הגויים.

הרב אור שרגא נולד בעיר יזד ככל הנראה בראשית המאה ה-18, אחת התקופות הסוערות בתולדות פרס. הוא נפטר בעיר יזד בשנת תקנ"ד (1794). נשארו ממנו שתי איגרות: האחת נכתבה בשנת תקמ"ב (1782) ובה פנייה ליהודי משהד לסייע לשד"ר (שלוחא דרבנן). כינוי לשליח שנשלח לאסוף תרומות לטובת מוסדות ציבוריים) חכם אליהו מהעיר חברון; האיגרת השנייה נכתבה בשנת תקמ"ג (1783), גם היא ליהודי משהד. באיגרת בקשה לאלץ יהודי בשם יצחק בן יהודה כהן לדאוג לפרנסת אשתו שננטשה ללא עזרה בעיר יזד. באיגרת זו הרב אור שרגא מבקש, שבמקרה שאין הסיוע אפשרי, ישלח הבעל גט לאשתו. מסתבר שאבותיו של אור שרגא היגרו ליזד מהעיר סבזאר שבצפון פרס. ייתכן שיהודי סבזאר היגרו לשם ממחוז גילאן ומהיישובים שמסביב העיר קזוין. ידוע שנאדר שאה (שמלך בשנים 1736-1747) ביקש להעביר מספר רב של יהודים ממחוז גילאן ומהיישובים שמסביב קזוין לעיר כלאת נאדרי, כמאתיים ק"מ צפונית למשהד. טראנספר זה אירע כנראה בשנת 1747, וחלק מן העקורים נתקעו בעיר סבזאר והתיישבו שם, חלק הגיעו למשהד וחלק לכלאת נאדרי. אולי זאת הסיבה לקשרים ההדוקים בין יהודי יזד לבין יהודי משהד.

קברו של הרב אור שרגא נמצא בפאתי העיר יזד ונחשב למקום קדוש ליהודים ולמוסלמים.

המשורר שאהין (ראה תיאור הבול)

שאהין הוא גדול המשוררים של יהודי פרס והראשון בהם, אשר השאיר אחריו יצירות מונומנטאליות בשירה הפרסית-יהודית (דהיינו בשפה הפרסית והאותיות עבריות). לשאהין שלוש יצירות חשובות:

מוסא-נאמה הינה פאראפראזה שירית של הספרים: שמות, ויקרא, במדבר ודברים. התוכן מבוסס על הספרים הנ"ל. על המדרשים והסיפורים שבחלקם

מלוקטים ממקורות איראניים על מלחמות משה רבנו ועלילותיו. ליצירה כעשרת אלפים בתי שיר והיא נתחברה בשנת 1327.

ארדשיר-נאמה הינה יצירה שירית המבוססת על ספר אסתר, על חלקים מספר עזרא ועל סיפורים ממקורות שונים הקשורים לחיי אחשורוש ובנו כורש. לסיפורים ולמקצת האירועים אין בסיס היסטורי, אבל מבחינה ספרותית הם נחשבים ליצירה אפית מעולה. ליצירה כששת אלפים בתי שיר והיא נתחברה בשנת 1333.

בראשית-נאמה הוא ספר בראשית שנחרז בפרסית-יהודית. יצירה זו נתחברה בשנת 1359 ומספר בתי השיר שלה מגיע עד עשרת אלפיים בערך. חלק הארי של היצירה מתייחס לסיפור יוסף, אחיו ופרשת אהבתה של זוליאכא ליוסף. לכן, החלק הזה ידוע בשם: יוסף וזוליאכא". לא ידוע דבר על חייו, ואף שמו אינו ידוע לנו – השם שאהין הוא כינויו הספרותי. טוענים ששאהין חי בעיר שיראז, אולם אין לקביעה זו בסיס מדעי.

פרופ' אמנון נצר

החוג ללימודי איראן

האוניברסיטה העברית בירושלים

תיאור הבול: בהעדר דיוקן של הרב אור שרגא או מוצג ויזואלי מתאים אחר שייתן ביטוי לזכרו – נבחר ציור של דף מאויר מכתב יד של "מוסא-נאמה" מאת המשורר שאהין, מעותק ע"י נחמיה ג. אמשל, טבריה, איראן 1686 (?). באיור נראה הקרב של ישראל בעמלק, ומצד ימין למעלה – דיוקנותיהם של משה, אהרון וחור הצופים במתרחש.

התצלום באדיבות מוזיאון ישראל, ירושלים. מעל ומתחת לאיור נראים בתי שיר הקשורים לספר שמות י"ז, חי-יג. להלן תרגום מילולי מפרסית לעברית: כדי שאת ידיו של הנביא על האבנים / נשים משני הצדדים, הוי הזקן המלומד כאשר שמע חור מאהרן, מיד / יצא הביא כמה אבנים חזקות את (הידיים) בשני כיוונים העלהמשה / המכובד (חור) סידר את האבנים בטיט

כאשר חור ערך את האבנים זו על זו / אזי, חור ואהרן משמאל ומימין.
בשובל הבול נראה המבנה שבו נמצא קברו של ברב אור שרגא ביזד, איראן.
על גבי מעטפת היום הראשון נראה תיק עץ לספר תורה, יזד, המאה ה-19.
התצלום באדיבות המרכז לאמנות יהודית, האוניברסיטה העברית ירושלים.